

Posudek vedoucího práce

Nezveda, Tomáš, *Sakura, manga, kimono: Zobrazování Japonska na akcích s japonskou tematikou*. Praha: FHS UK, 2023, 172 stran.

Tématem širokospektrální diplomové práce Tomáše Nezvedy je zobrazování Japonska na akcích, kde je představována, většinou českému publiku, v mnoha podobách japonská kultura, resp. její nejrůznější segmenty. Nezveda není japanolog, práce není primárně japanologická navzdory tomu, že v ní v různých podobách rezonuje japonská tematika. Terénní výzkum, který prováděl, je odrazem jeho dlouholeté práce pro japonské velvyslanectví, kde měl možnost se v minulosti seznámit s tím, jak oficiální japonské úřady reprezentují a prezentují svou kulturu v zahraničí.

Celá diplomová práce je rozdělena do dvou částí: první nazvaná *Obrazy Japonska v České republice* (s. 15-88) obsahuje tři kapitoly s řadou podkapitol a jednou shrnující kapitolkou, druhá část *Kultura z Japonska, exotická a autentická* (s. 89-162) čítá další tři kapitoly rovněž s větším množstvím podkapitol. V poměrně dlouhém Úvodu (s. 1-14) je čtenář nejprve vyzván k tomu, aby se pokusil odpovědět na otázku, co si vybaví pod pojmem Japonsko a japonská kultura. Některé prvotní asociace sám autor v tomto odstavci zmiňuje, ale zároveň ukazuje, jak si na jednu stranu teoreticky dokážeme vybavit relativně velké množství kulturních „artefaktů“, které si výlučně spojujeme s Japonskem, ale zároveň na druhé straně již naprostá většina nezasvěcených neví, jak se takové obrazy tvoří, co za nimi stojí, nebo jak jsou těmi, kdo se s nimi seznamují, nebo jiní, kteří jimi dokonce žijí, vysvětlovány. Tomáš Nezveda na tyto a na řadu jiných otázek hledá v této práci odpovědi.

Do úvodní části autor rovněž zahrnul základní teoretické ukotvení (např. klasika Ruth Benedictové *Chryzantéma a meč*, 1947; Joy Hendryová a její *Understanding Japanese Society*, 1995, rozsáhlý soubor textů *A Companion to the Anthropology of Japan*, 2005 – zde především Goodmanův článek o vytváření většinové kultury ad.), které poté využívá především v druhé části práce. Dále představuje základní pojmy, s nimiž později kriticky pracuje (např. kulturní apropriace, autenticita, globalizace, Západ, orientalismus atd.), seznamuje čtenáře se svými třemi terény, představuje základní metodologii, výběr výzkumných partnerů, etické otázky atd.

Jádrum Nezvedova výzkumu jsou tři odlišná prostředí spojená s imaginací japonských kulturních praktik: *Japonské informační a kulturní centrum*, *Česko-japonská společnost* a stále se rozrůstající *anime komunita* u nás. První prostředí označil autor jako *Japonsko (re)prezentované*, druhé jako *Japonsko prožité*, třetí jako *Japonsko zastřené*. Zatímco kapitoly první části jsou spíše popisné, jsou jakýmsi vhledem do všech tří prostředí, která jsou laikovi znalému jen málo nebo nic z japonských reálií, druhá část je již více analytická, více propojuje řadu teoretických konceptů s výzkumným terénem a tím, co autorovi prozradilo čtrnáct výzkumných partnerů. Určitou výjimkou z deskriptivně laděné první části je podle mého soudu kapitola o anime komunitě. Zdá se, že toto prostředí je autorovi patrně nejbližší, nebo mu alespoň nejlépe rozumí. Nezveda se účastnil velkého animefestu, z něhož vytěžil řadu zajímavých informací, které se snaží konfrontovat například s Millerovými závěry o budování komunity. Anime komunita se mu pak jeví jako společenství vytvářené na základě materiálních objektů vyjadřujících vztah nejen mezi lidmi, ale hlavně vztah lidí k jejich zájmu (s. 74-75). Materialita v rámci anime je tudíž klíčová pro zformování podobných společenství, jako jsou anime, v nichž nejdůležitější není jednotlivec, ani skupina, ale vztahování se lidí k ne-lidským (materiálním) objektům. Anime komunita se ale Nezvedovi nejeví jako něco výlučně

japonského (odtud spojení „Japonsko zastřené“), ale jako společenství „objektové autenticity“, která se často může dostávat na jedné straně až na pozici jakési „superautenticity“ (zobrazování Japonska v anime jako výhradně japonské), na druhé straně na pozici, kdy jsou některé kulturní rysy idealizovány (vše, co je japonské, je krásné). V poslední kapitole se ostatně autor nad různými podobami idealizace Japonska u nás zamýšlí, vidí je již v prvních českých cestopisech Havlasových nebo Hlouchových, kteří měli tu možnost popisovat japonské zvyky relativně krátce poté, co se na dvě stě let Japonsko hermeticky uzavřelo před vnějším světem. Nezveda ale tuto idealizaci nesleduje jednosměrně, ale upozorňuje také na to, jak si často sami Japonci idealizují především západní Evropu a její způsob života.

Celkově vzato je diplomová práce Tomáše Nezvedy možná až příliš obsáhlá, zřejmě by jí svědčilo zeštíhlení tak, aby nebyla na první pohled jasně patrná dichotomie deskripce vs. analýza (první vs. druhá část). Na druhou stranu chápu, že to byl do jisté míry autorův záměr, nejprve zevrubněji představit zkoumanou problematiku a jednotlivá prostředí, v nichž prováděl svůj výzkum a poté provést jejich hlubší analýzu opřenou o svá pozorování, řadu účastí na různých eventech s japonskou tematikou, větším množstvím rozhovorů s výzkumnými partnery, nebo vizuální analýzu propagačních materiálů vydávaných u příležitosti navštívených a zkoumaných akcí. Práce tak působí trochu asymetricky navzdory velkému úsilí, které autor vložil do výzkumu nebo do rešerše teoretických a metodologických zdrojů. Diplomovou práci Tomáše Nezvedy doporučuji k obhajobě s navrhovaným hodnocením *velmi dobře*.

V Praze, 30. 8. 2023.

PhDr. Marek Halbich, Ph.D.